

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Dordrecht

21/03/2019
jaargang 97

nr **25**

Op 31 januari 1977 overlijdt geheel onverwachts ouderling J. Wielaart te Dordrecht, in de leeftijd van 76 jaar. Vanaf 1946 heeft hij de gemeente in het ambt gediend. Dit plotselinge sterfgeval ontroert velen, temeer daar hij de avond ervoor de laatste dienst in het kerkgebouw aan het Kasperspad en het sluiten van de kanselbijbel nog heeft bijgewoond. Niemand heeft toen kunnen vermoeden dat

men daar nog een keer zou terugkeren. Op 4 februari wordt Wielaart vanuit de 'oude' kerk begraven. In de rouwdienst spreekt ds. C. Harinck over Openbaring 14 vers 13 en mag hij getuigen 'dat de dood broeder Wielaart wel plotseling, maar niet onvoorbereid heeft overvallen, omdat hij sterven heeft geleerd eer het sterven werd; hij is mogen ingaan in de vreugde zijns Heeren'.

Smaadheden over de Borg

In Psalm 69 geeft David uiting aan lijden dat hij heeft meegemaakt. In het Nieuwe Testament worden met name de woorden van onze tekst betrokken op het lijden van de Heere Jezus. Deze Psalm is dus een messiaanse Psalm. En David mag ook hierin dus aangemerkt worden als een type, een beeld van Christus.

... en de smaadheden dergenen die U smaden, zijn op mij gevallen.
Psalm 69:10b

David heeft veel meegemaakt. Hij werd door Saul en zijn mannen achtervolgd zonder dat David zonden gedaan had. Er is veel smaad over David uitgestort. Toen dat gedaan werd door Saul en Doëg, was daar geen enkele reden toe. In deze zaken is David een type, een beeld van Christus. Op Hem is te meer veel verdrukking en smaad terechtgekomen. En dat terwijl Hij volkomen zonder zonde was.

Later was dit in het leven van David anders. Als Absalom en Siméï hem achtervolgen en schelden, dan ziet David zichzelf niet onschuldig. Integendeel, dan moet David er de tuchtroede Gods in zien. En hij mag deze zelfs goedkeuren. Hierin is David niet een type van Christus. Wel is hierin lering voor Gods kinderen. Soms worden zij volkomen ten onrechte verdrukt en gesmaad. Omdat ze Zijn Naam belijden. We kunnen dan aan vervolgte christenen denken. Er mag voor hen dan vertroosting zijn in hetgeen Christus werd aangedaan. Maar als Gods volk soms moet bekennen dat hun zonden de vijand oorzaak tot bespotting gegeven hebben, dan ligt het anders. Wat is het dan een genade wanneer ze door de Heilige Geest onderwezen worden en met David mogen buigen. Dan moeten ze zichzelf als schuldig kennen. In die verootmoedigende weg kunnen ze de roede Gods er wel in opmerken en ook wel goedkeuren.

ds. P. Mulder,
Geldermalsen

Zelfs kan het zijn dat ze de mensen geen oorzaak tot spot gegeven hebben, maar dat ze diep vanbinnen zich toch schuldig kennen. Zulke ontdekkende overtuigingen des Geestes zijn heilzaam en verootmoedigend. Dan mogen ze ook in deze weg Christus nodig krijgen. En Hem lief krijgen omdat Hij zo diep wilde buigen voor zulke verachtelijke zondaren.

In grondeloze modder

In deze Psalm brengt David op dichterlijke wijze zielservaringen onder woorden zoals hij deze ervoer in moeilijke tijden. 'Ik ben gezonken in grondeloze modder waar men niet staan kan; ik ben gekomen in de diepten der wateren en de vloed overstroomt mij,' zegt hij in vers 3. Hij heeft bange tijden meegemaakt. Perioden heeft hij gekend dat hij dacht om te komen. Saul belaagde hem op ontzaglijke wijze. Het gebeurde zelfs dat zijn vrienden stenen opnamen om hem te stenigen.

Het is te verstaan dat een mens het dan niet meer weet en denkt om te komen. En toch werd David bewaard. Hij werd zelfs ondersteund en uitgeholpen. Hij mocht zich door het geloof sterken in de Heere Zijn God. Zo weet de Heere Zijn bedrukte en bekommerde Sion wel te ondersteunen en te sterken. Ook wanneer men zulks allerminst verwacht. En dat mogen zij ontvangen om Jezus' wil. Omdat Hij in alle benauwdheid benauwd geweest is. Toen was er voor Hem geen ondersteuning en geen Uithelper. Hij moest er doorheen. Niet alleen door hetgeen mensen Hem aandeden. Dat was al verschrikkelijk. Maar zelfs moest Hij door de Godverlatenheid en de helse angst. En dat om Gods toorn te dragen en aan Gods recht te voldoen. Om al de deugden Gods op te luisteren en om voor al de Zijnen Gods eer te verhogen.

Smaadheid aandoen

Zo geldt van Hem volkomen: '... en de smaadheden dergenen die U smaden, zijn op mij gevallen'. De apostel Paulus haalt deze woorden aan in Romeinen 15:3: 'Want ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd, maar gelijk geschreven is: de smadingen dergenen die U smaden zijn op Mij gevallen'. In de kanttekening wordt door onze Statenvertalers bij 'smadingen' opgemerkt: dat is, de zonden waardoor de mensen Gode smaadheid aandoen of allerlei verachting en ongelijk der goddelozen. Christus heeft veel moeten verdragen van goddeloze mensen. Ook de smaadheden die mensen God aan (willen)

In dit nummer

4 Commentaar:
Kritiek op de preek

9 Momenten in de
christenreis [7]

20 Onderwijs uit de
Schrift en typen van
Christus

- 2** Smaadheden over de Borg
- 3** Het zien op Jezus in Zijn leven [12]
- 5** Offers in het Oude Testament [2]
- 6** Theologische School [10]
- 7** Al deze woorden [12]
- 8** Wat ik nog zeggen wil [3]
- 10** Onmisbaar? 'We zijn maar een pionnetje'
- 11** 100 jaar De Saambinder [11]
- 12** Jeugdrubriek
- 13** Kerknieuws
- 13** Berichten
- 14** Kerkdiensten

doen, kwamen op Hem terecht. Welk een lijdensweg heeft Hij willen gaan.

Wanneer Gods kinderen te overdenken krijgen welke smaadheden zij God hebben aangedaan, dan wordt het stil vanbinnen. Als 's Heeren Geest te zien geeft welke smaad de Heere wordt aangedaan vanwege gedragingen van ons, dan leren we ons te schamen. Wanneer Gods Geest ons doet gevoelen dat heel ons bestaan smaadheid is voor onze heilige Maker, dan komt er een walg aan onszelf. Hier wordt waar wat Ezechiël schrijft: '...en gij zult een walging van uzelf hebben over uw onge-rechtigheden en over uw gruwelen' (Ezech. 36:31).

Zulke ontdekkingen maken klein en verslagen van hart. Juist in het licht van de overdenking van het lijden van Christus. Immers, Hij onschuldig en geheel rein. Altijd bezig zijnde in de dingen des Vaders. En dat met volkomen vermaking en liefde. En dan toch zijn de smaadheden op Hem gevallen.

Wanneer Gods kinderen te overdenken krijgen welke smaadheden zij God hebben aangedaan, dan wordt het stil vanbinnen.

Dierbaar en onmisbaar

Wanneer de Heilige Geest zo te overdenken geeft, wat wordt Hij dan dierbaar. En in het licht van de tere heiligheid Gods zo onmisbaar. Want de Heere eist van Zijn schepsel Zijn beeld terug. En dat kunnen ook Gods kinderen Hem niet meer geven. Maar nu dit wonder van de Gegevene van de Vader. Hij heeft plaatsvervangend schande gedragen en schuld betaald voor al de Zijnen. Om zo voor walgelijke zondaren toch verzoening en herstelling in de gemeenschap met God te bereiden. Wanneer smartelijke droefheid over het zondaarsbestaan het hart der Kerk vervult, welke lieflijke balsem is er dan in Zijn wonden. Als 's Heeren Geest Die in de weg van het geloof in hun harten brengt, wat wordt Hij dan dierbaar. Ja, de Schoonste aller mensenkinderen.

Of bent u nog vervreemd van de droefheid naar God over de zonden? O, weent toch niet over Hem, maar over uw eigen zonden. Vernedert u toch onder de krachtige woorden Gods. Nu is het nog het heden der genade.

Isaac Ambrosius

Het zien op Jezus in Zijn leven [12]

4. Van het vasten en de verzoeking van Christus (vervolg)

De tweede verzoeking was zo vleselijk niet. De duivel, ziende dat zulks voor Christus te gering was, is gekomen met een verzoeking die wat geestelijker was: hij heeft Hem gesteld op de tinne des tempels en heeft tot Hem gezegd: 'Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelven nederwaarts; want daar is geschreven, dat Hij Zijn engelen van U bevelen zal,' enz. Hij, Die Zich had laten leiden van de Jordaan naar de woestijn om de eerste verzoeking te overwinnen, heeft nu toegelaten dat Hij gebracht wordt uit de woestijn naar de stad Jeruzalem tot overwinning van de tweede verzoeking. De woestijn was bekwaam tot een verzoeking, voortkomende uit gebrek, Jeruzalem was bekwaam tot een verzoeking, voortkomende uit ijdele eer.

Hier ligt de verzoeking: kom, werp Uzelf nederwaarts, zegt de satan. Maar waarom heeft de satan zelf Hem niet nederwaarts geworpen? Hij had Hem derwaarts opgebracht, en zou het niet gemakkelijker geweest zijn Hem vandaar nederwaarts te werpen? O neen, de duivel mag ons aanraden tot de val, maar hij kan ons niet nederwerpen zonder onze eigen daad. Zijn boosheid is oneindig, maar zijn macht is bepaald; hij kan ons geen meerder kwaad doen dan maar aanraden om het zelf te doen. Daarom zegt hij tot Christus: werp Uzelven nederwaarts. Hierop heeft Christus geantwoord: 'Gij zult den Heere uw God niet verzoeken.'

De derde verzoeking is al schrikkelijker. De tempel was nog niet hoog genoeg, zodat de duivel Hem heeft medegenomen 'op een zeer hoge berg, en toonde Hem al de koninkrijken der wereld en hun heerlijkheid, en zeide tot Hem: Al deze dingen zal ik U geven, indien Gij nedervallende, mij zult aanbidden.' Hoe? Zou God de duivel aanbidden? Was er van het begin der schepping aan wel ooit zodanige godslastering gehoord?

Ik moet bekennen dat er in onze tijden veel schrikkelijke en vervloekte godslasteringen uitgebraakt zijn, en ik geloof dat de afgoderij een zonde is die zich meest door de wereld verspreid heeft; maar was er ooit zodanige godslastering of afgoderij als deze, dat niet een bloot schepsel, maar de Schepper Zelf zou nedervallen voor de duivel en hem aanbidden?

Het Lam Gods, hebbende de voorgaande verzoeken met lankmoedigheid aangehoord, heeft deze geenszins kunnen verdragen. Daarom gelastte Christus hem te wijken, zo haast als Hij bemerkte dat zijn begeerte zo onbeschaamd en godslasterlijk was. Hij heeft hem terstond geboden weg te gaan, zeggende: 'Den Heere uw God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen' (Matth. 4:10).

O christenen, wat zullen wij hier zeggen? Als Christus zo verzocht geweest is van de satan, wat staat ons wel te wachten? Mijn hart kan zich soms verheugen als ik eraan denk dat Christus aldus is verzocht geworden, omdat Hij hierdoor weet te hulp te komen, degenen die verzocht worden.

(wordt vervolgd)

Uit: "Het zien op Jezus" Isaac Ambrosius (uitg. Den Hertog).

Kritiek op de preek

Mag je kritiek hebben op een preek? Als het gaat om een lezing, dan zeggen we: Natuurlijk mag dat. Maar als het een preek betreft? Mag je dan kritisch zijn en je kritiek ook uiten?

ds. W. Silfhout,
Capelle a/d IJssel

De preek is geen vrome toespraak.

Tijdens een Bijbelstudieconferentie van de Hersteld Hervormde Kerk heeft volgens het RD van 4 maart ds. F. van Binsbergen een opmerking gemaakt over het bekritisieren van preken na de kerkdienst. 'Wees voorzichtig met commentaar op een geroepen predikant. Je moet het woord dat gepreekt wordt, nemen als het Woord van de Heere. Durf je dan te zeggen dat je je schoenen er niet voor zou aandoen?'

Bediening van het Woord

Betekent dit dan dat je tijdens de preek alles maar over je heen moet laten komen en alles 'voor zoete koek' moet slikken? Dat is de bedoeling van ds. Van Binsbergen niet geweest. Hij wees er wel op dat de kritiek vaak om bijkomstigheden gaat en dat het ook wel gemakkelijk is om altijd wat op een predikant aan te merken te hebben. Maar een prediker is niet gebaat bij pluimstrijkerijen.

Om de vraag te beantwoorden of je kritiek op de preek mag hebben, is het van belang

om te beseffen wat preken eigenlijk is. Preken is niet maar een vrome toespraak houden van welke predikant dan ook, maar het is de dienst die Jezus Christus in en door Zijn kerk in de wereld verricht, om door de eeuwen heen Zijn volk te vergaderen, Zijn gemeente te heiligen, Zijn kudde te weiden, Zijn lichaam op te bouwen en zo Zijn Koninkrijk te doen komen, totdat eenmaal in Zijn grote dag dit Koninkrijk in alle luister zal geopenbaard worden. Korter gezegd: Preken is bediening van het Woord, dat om vrucht te dragen, bedauwd moet worden door de Heilige Geest.

Verantwoordelijkheid

Wat een verantwoordelijkheid brengt dit mee voor de predikant om het Woord recht te bedienen. Hij is daarbij maar niet in onderhandeling met de hoorders, maar hij is de mond van God tot de hoorders. In de prediking mag niet verzwegen worden dat de mens verloren ligt in zonden en schuld, maar ook niet dat God in Zijn Zoon een weg heeft geopend, om van die zonde en schuld verlost te worden. Soms voelt

een predikant zich geroepen om een bepaalde zaak te belichten om misstanden in de gemeente te voorkomen.

De apostel Paulus houdt Timótheüs het grote gewicht van zijn roeping voor. Hij beval hem te volharden in de prediking van het Woord. Het naderende oordeel en de wederkomst van Christus moeten iedere predikant aandringen om met ernst het Woord te prediken. Dat is wat anders dan het Woord delen, of het Woord bespreken.

Maatstaf

Kritiek is uiteraard geoorloofd als het duidelijk is dat een predikant niet spreekt naar Schrift en belijdenis. Maar ik ben bang dat in veel gevallen waarin kritiek wordt geleverd, de preek niet naast het Woord en de belijdenis, maar naast onze eigen mening wordt gelegd. In dit tijdperk van 'ik denk', 'ik geloof', 'ik ben van mening dat' en van het niet meer vanzelfsprekende van het ambtelijk gezag, is dat een groot gevaar. Daarom is het zo nuttig om, voordat we kritiek uiten, het eerst voor de Heere neer te leggen met de bede: Zend Heere, Uw licht en waarheid neder. Kritiek is niet altijd verkeerd. Het Griekse woord betekent eigenlijk: onderscheiden. Zo moeten we onder de preek zitten. Luisterend of de Heere door de dienst van de prediking tot ons wat te zeggen heeft. Maar er kunnen rechtmatige vragen zijn. Daarop mag een predikant ook worden aangesproken. Zeker als een preek niet naar Schrift en belijdenis is.

Elke vorm van kritiek afdoen met: Het is vijandschap tegen de waarheid, getuigt van weinig vermogen tot zelfreflectie, want achter de kritiek kan een kern van waarheid schuilgaan. Dat neemt niet weg dat ook een niet zo exegetisch volmaakte preek, zo er al een volmaakte preek gevonden wordt, door de Heilige Geest gebruikt kan worden.

Als we toch menen kritiek te moeten hebben, hoe uiten we die dan? Bij voorkeur natuurlijk in een persoonlijk gesprek. Dan kan er eerlijk met elkaar gesproken worden. De e-mail leent zich daar niet zo voor. Belangrijker nog is de houding van waaruit we spreken. Die moet geestelijk zijn. In Jakobus 3:17 vindt u daarvoor een belangrijke aanwijzing: 'Maar de wijsheid die van boven is, die is ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezegge-lijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdig oordelende, en ongeveinsd.'

Het spijsoffer

Leviticus 2:1-2

Op het land groeide de tarwe. Dat was een geschenk van God op een vervloekte aarde. Onverdiend bracht de aarde goede vruchten voort. Wat een wonder voor albedervers en doorbrengers!

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Daarom gaf Israël als een geschenk aan de Heere terug, wat het eerst van Hem ontving. Zo was het volk dan ook diep afhankelijk. Het moest wachten op Zijn gave. Is dat met de Kerk ook niet zo? De Heere moet voor alles plaatsmaken. Zonder Hem kunnen ze niets.

Wat werd er door de Israëlieten tot het spijsoffer - het enige offer zonder bloed - gebruikt? Behalve de eerste vruchten, de groene aren, die in een vuur geroosterd, daarna gebroken en zo geofferd werden, kon het ook zuiver meelbloem zijn. Daartoe werden tarwekorrels geplet, verbrijzeld en tot dertien keer toe gezeefd. Ook offerde men vladen of ongezuurde koeken, die in de oven gebakken werden.

Aan het spijsoffer moest olie en reukwerk toegevoegd worden. Ook verbood de Heere nadrukkelijk het gebruik van zuurdesem, dat het bederf bevorderde. Daardoor rees het deeg niet en bleven de koeken of vladen plat.

Verder werd het spijsoffer met zout gezouten. Dat wijst op het sluiten van een verbond, waarbij in die tijd zout gebruikt

werd. Zout weert immers het bederf en maakt dat voedsel lang bewaard kan worden. Zo ziet het op het waardevolle, het eeuwige, dat niet bederft.

Het Tarwegraan en het Brood

Wat wordt met het spijsoffer bedoeld? Over Wie gaat het? Over Christus, zoals de hele offerdienst op de Middelaar wijst. Hij is het Tarwegraan, het Brood Dat uit de hemel is neergedaald. Hij is de onuitsprekelijke Gave, zoals Paulus dat schrijft aan de Korinthiërs. In de volheid des tijds heeft God Zijn Zoon op deze vervloekte aarde gegeven. Toen lag daar in Bethlehem het Spijsoffer, opdat Gods Kerk, die hongert naar de gerechtigheid, niet zou omkomen. In de weg van verzenging door het vuur en van verbroken worden, heeft Hij gezegd: 'Ik leef en gij zult leven'. Hij werd verbrijzeld, toen Hij Zijn leven gaf en als het tarwegraan in de aarde stierf. Waarom? Opdat zondaren tot bekering gebracht zouden worden. Dat is de levensvrucht van het stervende Tarwegraan, van het hemelse Spijsoffer.

Er staat: 'Als nu een ziel een offerande van spijsoffer den HEERE zal offeren'. Dat is persoonlijk. Het is of de Heere vraagt: Doe je hart eens open. Hoe staat het erbij? Wie heeft er begeerte en is gewillig? In de Dordtse Leerregels lezen we: 'Als God een mens vernieuwt, wordt ook zijn wil vernieuwd en geheiligd'. De Heere hoeft geen mens te dwingen. Zie het bij de verloren zoon. Als God een mens levend maakt, de wil vernieuwt, het verstand verlicht, het hart opent, wordt hij gewillig gemaakt om zich te bekeren. Dan staat de verloren zoon op en in een oprechte schuldbelijdenis zegt hij: 'Ik zal tot mijn vader gaan'. Dan brengt hij zijn eerste spijsoffer, want hij gaat de Heere zoeken.

Maar weet u wat Gods volk leert? Dat God hun offers van tranen, boetvaardigheid, liefde en hartelijke keuze niet aanneemt. Dan vinden ze ook geen kruimel meer om God ten spijsoffer te brengen. O, wat gelukkig, als de Heere door Woord en wet gaat leren wat Hem behaagt. Christus vervult door de olie van de Heilige Geest het gemis en verzadigt de honger. Die Geest is onmisbaar. Neem de olijfolie van het spijsoffer weg en er blijft droge kost over. Dat kunnen Gods kinderen niet wegstrijken. Dan wordt de toepassing gemist.

Afhankelijk leven

Hoe is het met uw spijsoffer? Onderzoek dat eens. Het afhankelijke leven van de Heilige Geest kan niet gemist worden. Bezit u Jezus? Of heeft u niet anders dan het beschimmelde brood van de Gibeonieten? Daarmee kan de Kerk het niet doen. Dat heeft geen kracht. Als de vladen en koeken echter met de olie des Geestes bestreken worden, wat is de smaak dan voortreffelijk en de spijze gepast.

Het spijsoffer leert ons nog meer. Bij dat gewillige en oprechte offer hoort niet de zuurdesem van kwaadheid en hoogmoed. Van die ellendige zuurdesem moet de Kerk dagelijks verlost worden. Zelfs van Paulus horen we dat hij er niet van af kon komen. Hij riep uit: 'Ik, ellendig mens!'

En tenslotte het zout, dat het gehele spijsoffer moest doortrekken. Zo doortrekt de eeuwige onveranderlijkheid van het verbond heel Christus' Persoon en al Zijn gaven.

Dat zout geeft ook smaak aan het spijsoffer en dat doet Gods kinderen in hun armoede en honger steeds verlangen om dat hemelse Brood te mogen proeven en smaken.

(wordt vervolgd)

De bibliotheek en de opleiding

Dhr. M. Bal, bibliothecaris Theologische School.

Mevr. Bal zorgt voor de studenten.

Wil je iets schrijven over de dagelijkse gang van zaken op onze school? Het was de vraag van de redactie van ons kerkblad. Een vraag die gemakkelijker gesteld is dan beantwoord. Niet omdat er zo weinig binnen de schoolmuren gebeurt, maar je moet er toch wel even over nadenken.

is geen probleem! Vanuit de bibliotheek proberen we de studenten te helpen bij het opbouwen van hun eigen bibliotheek. Het is altijd weer een mooi gezicht als de studenten met overvolle dozen de deur uitgaan. Zij zijn weer geholpen en kunnen op deze wijze een prachtige boekenvoorraad aanleggen.

M. Bal, bibliothecaris
Theologische School

Er zijn in principe twee terreinen waarbinnen de werkzaamheden plaatsvinden. De eerste is de opleiding en de andere de bibliotheek. Laten we proberen het gordijntje iets op te lichten en beginnen met de bibliotheek.

De bibliotheek is er sinds de opleiding startte in 1927. Geruime tijd daarvoor vroeg ds. G.H. Kersten al om bruikbare boeken. In al die jaren is de bibliotheek door onze eigen achterban opgebouwd tot een bibliotheek met meer dan 28.000 titels. Ik schreef: 'door onze eigen achterban'. Hoe?

Sinds het begin van de opleiding worden regelmatig boeken geschonken. Kleine en grote schenkingen worden binnengebracht of door mij opgehaald. Allemaal boeken die hoe dan ook iets te maken hebben met theologie.

Dozen vol boeken

Het is altijd weer een verrassing wat er in al die dozen zit. De ene keer zijn het vooral preken/meditaties van oudvaders, een andere keer meer recente uitgaven. In eerste instantie wordt bepaald of het boek uit een schenking wordt opgenomen in de bibliotheek. Bij elk boek wordt bekeken in welke categorie het thuishoort. Is het exegese, Bijbelse geschiedenis, kerkgeschiedenis? Zijn het preken of gaat het om meditaties? Meestal zijn de geschonken boeken al in ons bezit. Maar..., dat

Het is al jaren geleden dat een man mij belde met de vraag of we bereid waren de gehele bibliotheek van zijn schoonvader over te nemen. Hij vertelde ons dat dit besluit met de familie was overeengekomen. Zijn schoonvader was een belezend persoon.

Ik kan u eerlijk schrijven dat het de rit die gemaakt moest worden om deze schenking op te halen, meer dan waard was. Prachtige perkamenten banden zaten er tussen en verschillende werken waren nog niet in ons bezit. Een mooie uitbreiding van de bibliotheek. En de studenten? Om alles zo eerlijk mogelijk te laten verlopen, zijn de overige boeken onder hen verdeeld. Van verschillende onder ons bekende uitgeverij krijgen we met enige regelmaat nieuwe uitgaven binnen. Het doet ons allen binnen de school nog steeds goed dat er zo wordt meegeleefd.

Boeken voor de opleiding

Nu het andere terrein waarbinnen de werkzaamheden worden verricht, de opleiding.

Er is een nauwe en goede samenwerking met docenten en curatoren. Samen wordt er een jaarrooster opgesteld en worden de lesuren bepaald. Het is van belang dat deze lesuren ongestoord gegeven kunnen worden. Dit vraagt voorbereiding met betrekking tot bijvoorbeeld het inkopen van boeken. Vooraf wordt afgestemd welk lesmateriaal gebruikt gaat worden, voor welke student en voor welk leerjaar.

Met de studenten mag ervaren worden dat er een bijzondere band is. Deze band ontstond al op het moment dat ze werden toegelaten. Voor hen ben je vaak ook het aanspreekpunt voor allerlei zaken die te

maken hebben met de opleiding: Het aanleveren en aanbevelen van studieboeken. Het aanreiken van literatuur als er een scriptie gemaakt moet worden. Ook voor het maken van een preek wordt nogal eens een beroep gedaan op verklaringen die in de bibliotheek staan.

Natje en droogje

De studenten bezoeken verschillende dagen per week de school. Voor hen en voor de docenten zorgen we voor 'hun natje en hun droogje'. Mijn vrouw speelt hierbij een zeer belangrijke rol.

Bij de meer algemene werkzaamheden

denken we aan het onderhouden van contacten met verschillende leveranciers. Zeker te midden van de huidige, grote verbouwing is dat van belang. De lessen moeten kunnen doorgaan, ondanks de sloopwerkzaamheden aan de Boezemingsel en de nieuwbouw van het multifunctionele gebouw.

We mogen opmerken dat de Heere ons kerkverband een opleiding heeft gegeven die er sinds 1927 mag zijn, waar een bijzonder goede onderlinge band ervaren mag worden.

(wordt vervolgd)

RUBRIEK AL DEZE WOORDEN [12]

Drie redenen

TIEN GEBODEN VOOR ONS

Waarom luistert het dienen van de Heere zo nauw? In de praktijk zijn wij nogal gauw klaar met dit gebod. Het zegt ons niet zo veel. Of is het anders?

De ernst van het tweede gebod onderstreept de Wetgever door ons drie argumenten te noemen:

- Bedenk toch Wie Ik ben: *'Want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God...'*
- Denk toch aan je ziel én je nageslacht: *'Die de misdaad der vaders bezoek aan de kinderen, aan het derde en vierde lid dergenen die Mij haten.'*
- Overdenk toch Gods verbondstrouw in de geslachten: *'en doe barmhartigheid aan duizenden dergenen die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden.'*

Het mag duidelijk zijn dat bij de uitleg van het tweede gebod deze drie redenen niet mogen ontbreken. Tot waarschuwing en tot aansporing, zeker ook voor onze jonge gezinnen. Bij de dienst des Heeren gaat het om mijn ziel en zaligheid, maar ook van het nageslacht, dat je misschien nog niet

eens hebt. Beslissingen met betrekking tot de dienst des Heeren in het jonge leven hebben vergaande gevolgen voor de toekomst. Bedenk dat tijdig en heel goed! In de praktijk kunnen er heel veel vragen en kan er veel pijn liggen als het gaat over deze bedreiging en belofte. Zeker bij ouders wier kinderen vervreemd zijn van de (ware) dienst des Heeren. Het is helaas niet doenlijk om in het korte bestek van het tweede gebod daaraan recht te doen. Maar onze gedachten zijn wel bij hen. En vooral: vanuit het Vaderhuis zijn ogen die heel ver zien. Zijn handen reiken zelfs tot bij de varkenstrog...

Deze keer alleen de eerste reden waarom we met heel ons hart de HEERE zullen dienen en vrezen overeenkomstig Zijn eigen Woord. Als het om Zijn dienst gaat en om de ernst van dit gebod, bedenk dan Wie Hij werkelijk is volgens de woorden van het tweede wetswoord:

- *'Ik ben Jehova'*: de HEERE is onveranderlijk trouw aan Zijn eigen eer, rechten, Woord en verbond. De God van het verleden is Dezelfde als Die van het

heden. Hij blijft Dezelfde in de onzekere toekomst.

- *'Ik ben uw God'*: de HEERE heeft je afgezonderd onder de bediening van het genadeverbond. Binnen de kring waar Hij bijzonder door Zijn Geest en Woord wil werken en wonen, heeft Hij je een plaats gegeven.
- *'Ik ben een (na)ijverig God'*: in positieve zin is de Heere jaloers. Zoals in een goed huwelijk een man de liefde niet kan en wil delen met een derde. Zo wil de HEERE je hele hart en heel je leven alleen hebben. Hij wil dit beslist niet delen met een ander, in welke vorm dan ook. Dat kán Hij niet aanzien. Alle halfheid en halfslachtigheid met betrekking tot Zijn dienst verfoeit Hij. Want dat onteert Hem in Zijn wezen. Het is óf alles óf niets. Iets ertussen kan niet. Juist dat laatste zoeken we altijd weer: God en ik, God en de mammon, God en de zonde, de wereld enz.

Eigenlijk is het begin van het tweede gebod een dringende oproep: *'Dient de Heere met vreeze'* (Ps. 2:11).

v. A.

'Nog is het genadetijd'

De redactie heeft aan enkele oudere ouderlingen (en oud-ouderlingen) gevraagd om nog eens een boodschap na te laten aan de jonge generatie. Wat zouden ze, in de avond van het leven, tegen de jongeren willen zeggen? Vandaag deel 3.

Geliefde jeugd, wij weten dat God de Vader, voordat Hij de aarde schiep, alles heeft besloten en dat alles zal gaan naar Zijn gemaakt bestek.

Ouderling G. Vlastuin,
Zwolle

Nu is het in Zijn Goddelijke voorzienigheid dat het Hem heeft behaagd om verloren zondaren weer in Zijn gunst en gemeenschap te herstellen, doordat Zijn geliefde Zoon Zich als Borg en Zaligmaker wilde geven om te lijden en te sterven.

Nu is het ook in Zijn voorzienigheid dat jullie geboren en gedoopt zijn. Iedere zondag mogen jullie zitten onder het gepredikte woord, dat ook vaak in gezinsverband mag worden overdacht. Wij leven dan op het erf van het uitwendige genadeverbond. We weten dat wij door wedergeboorte in het genadeverbond komen. Ons hart moet vernieuwd worden.

Jongens en meisjes, wij kunnen nooit genoeg de Heere smeken of Hij naar ons om wil zien. Dan wordt het hart verbroken en een droefheid over onze zonden ingeleefd. Dan wordt de zondag de mooiste dag van de week, want dan horen we Gods Woord en zijn we in de werkplaats van de Heilige Geest.

Er zijn ook ouders die met een stil verdriet de gang maken naar Gods huis, omdat er een kind of omdat er kinderen de kerk hebben verlaten. Maar pas op, wij verlaten de kerk vrijwillig. Dan dienen we liever de wereld. Maar als we met de wereld geleefd hebben, zullen we ook met de wereld voor eeuwig verloren gaan. Wat een ernstige zaak.

Geliefde jeugd, wij weten dat van nature het aardse ons alles is, en dat we de Heere zo aan Zijn plaats kunnen laten. Elke zondag wordt ons Gods Woord gepreekt en wordt er aangedrongen om de Heere te zoeken nu het nog kan.

In deze tijd komt er veel op jullie af. De sociale media hebben een grote plaats in jullie leven, maar ook bij vele ouderen in het hart. Het is niet eenvoudig om hierin je verantwoordelijkheid te kennen, hoe hiermee om te gaan.

Jongens en meisjes, soms lezen we hoe jongeren spreken over 'bekeerd worden', en hoe men denkt de Heere lief te hebben en Hem wel te kunnen ontmoeten. Dan is er weleens een stil verdriet in mijn hart, want het fundament van zalig worden wordt vaak zo gemist. In Adam zijn wij allen Gods beeld verloren, een zeer ingrijpende zaak, want Hij heeft ons geschapen naar Zijn beeld. Na onze val zijn we alles verloren, verkeren we in een diepe, geestelijke duisternis en hebben de vloek over ons uitgeroepen.

Bekering van de zondaar

Wij willen nu wat weergeven wat Gods weg is in de bekering van een zondaar. In de kerk zit je te luisteren naar de preek. Plotseling hoor je iets zoals je het nog nooit gehoord hebt en raakt het je hart. Je hoort: de ziel die zondigt, zal sterven. Daar ga je dan mee naar huis en ga je zien dat je onbekeerd bent, dat je God niet kunt ontmoeten als je sterven moet. Dan ga je smeken of de Heere je wil bekeren. Dan werkt Hij in een weg van ontdekking dat je de grootste der zondaren bent, ga je buigen in het stof voor de heilige en rechtvaardige God en ga je inleven verloren te moeten gaan om eigen schuld. Dan wordt het: 'Betaal Mij wat je schuldig bent'. Maar je hebt niets om te betalen.

Op Zijn tijd laat de Heere ook zien dat er een weg geopend is in een Ander. Maar die weg is zo verborgen. Dan raak je en moet je alles kwijt wat van jezelf is, want Christus openbaart Zich als wij alles kwijt zijn en in eigen beleving verloren moeten gaan. Maar als Hij komt en Zich bekendmaakt, dan worden alle zonden bedekt door Zijn bloed. Dan beleef je een zoete tijd van vrede voor de ziel, toegepast door de Heilige Geest. Dan gaan we leren dat God een drie-enig God is en gaan we de Heere grootmaken in Zijn onbevattelijke zondaarsliefde.

Een plaats bereid

Jongeren, als je met de wereld wilt leven, zul je ook met wereld voor eeuwig verloren gaan. Maar zij die in alle gebrek met de Heere hebben geleefd, zullen ervaren met de Heere te kunnen sterven. Voor hen zal het klinken: 'Komt in, Ik heb u een plaats bereid'.

Lieve jeugd, zoekt de Heere en leeft. Nog is het genadetijd. Haast en spoed je om je levens wil. De Heere is het zo waard om gediend, gevreesd en geëerd te worden. Je bent er voor eeuwig goed mee.

(wordt vervolgd)

In paleis Lieflijkheid

Christen wordt na de ingrijpende beproeving van de leeuwen gebracht in Paleis Lieflijkheid.

ds. B.J. van Boven,
De Valk-Wekerom

Hij wordt er hartelijk ontvangen door Bescheidenheid en er volgt een gesprek met drie andere leden van het huisgezin: Godvruchtigheid, Voorzichtigheid en Liefde. Zo zitten ze samen te praten tot het avondeten gereed is. Zie, de tafel staat aangericht. Die tafel is voorzien van het vette van het veld en de gezuiverde wijn staat klaar. Alles spreekt van de Heere van de heuvel, Die dit paleis gebouwd heeft voor de pelgrims.

Het is wel duidelijk dat Bunyan hier het oog heeft op de bediening van het Heilig Avondmaal. Dat zijn toch bijzondere tijden voor de ware pelgrims. Zeker, als de pelgrims op zichzelf zien, dan zijn zij een plaats aan die tafel niet waardig. Als zij hun zonden en vervloeking overdenken, dan moeten zij zich voor het aangezicht des Heeren diep verootmoedigen. Maar dat is dan ook de weg waarin de gedachtenis aan Zijn dood waarde krijgt voor hun ziel. Hoevelen stromen in onze dagen maar aan de Tafel des Heeren, zonder enige kennis van hun verloren staat en zonder een Goddelijk recht van de Gastheer verkregen te hebben, omdat ze Hem niet kennen. Bunyan tekent ons een toegerichte tafel voor een toebereid volk.

Een tafel, die van Christus is

De gesprekken aan die tafel gaan allemaal over de Heere van de heuvel. Over wat Hij gedaan heeft, waarom Hij dat gedaan heeft en waarom Hij dit huis gebouwd heeft. We horen aan die tafel dat Christus een groot krijgsman is geweest, die de dood overwonnen heeft door Zelf te sterven. We horen er van Zijn vergoten bloed, waardoor Zijn liefde voor de Zijnen zo duidelijk openbaar kwam. Anderen vertellen hoe Hij aan het kruis gestorven is en hoe zij daarvan getuigen waren. En samen zijn ze het er wel over eens dat er niemand aan Hem gelijk is. Bijzonder spreken ze van de rijkdom en heerlijkheid die Hij had en waarvan Hij Zich ontdaan heeft, opdat Hij armen met Zijn goederen vervullen zou. En tenslotte blijft het grootste wonder over, dat Hij niet alleen op de berg Sion wilde wonen, maar zo laag wilde afdalen dat Hij bedelaars uit stof en vuil wil oprapen om hen tot koningen te maken.

Grote eerbied en heilige schroom mag ons hart wel vervullen als we deze tere stof overdenken. Aan Zijn Heilig Avondmaal gaat alles alleen om de grote Gastheer. Bunyan tekent in enkele woorden zoveel. Het gaat om Zijn werken, waardoor Hij de deugden van Zijn Vader heeft verheerlijkt en Zijn volk heeft gekocht en verlost. Het gaat om Zijn daden, die Hij als Krijgsman heeft verricht. Hij heeft satan, zonde, dood en hel overwonnen door Zijn dood en opstanding. Het gaat om Zijn bloed, dat Hij gestort heeft uit eeuwige liefde. Door dat dierbaar bloed wordt voor een doodschuldige zondaar een verse en levende weg ontsloten tot God. Het gaat om Zijn kruis, waaraan Hij het handschrift der zonde genageld heeft voor de Zijnen. Het gaat om Zijn genade, 'dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden'. Het gaat ook om Zijn bedelaarsvolk, dat Hij uit stof en vuil heeft opgericht. Nooit, maar dan ook nooit mogen ze hun afkomst vergeten. Ze waren niets, ze zijn niets en ze zullen ook nooit iets kunnen worden, want het is genade alleen.

Een tafel, die rustgevend is

Over een ding zijn alle aanzittende gasten het wel eens aan die tafel: Er is niemand aan Hem gelijk. Ze zijn allen vervuld van Hem. Tot diep in de nacht spreken ze met elkaar en dan gaan ze in gebed. Ze vragen om bewaring en begeven zich naar hun slaapkamers, waar een zoete rust hen wacht. Daar ligt Christen in een ruime bovenkamer zich te verwonderen over zoveel onverdiende goedheid.

Hoe onderscheiden de wegen en legeringen van Gods kinderen ook zijn, maar als de liefde uit Hem hun harten mag vervullen, dan zijn ze het over een ding zo hartelijk eens: 'Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn Liefste, ja, zulk een is mijn Vriend'. Dan mag een zoete vrede hun hart vervullen met heilbespiegelingen om het schoonste lied van deze Koning te mogen zingen.

*Een toebereide Tafel,
staat in een sierlijk Huis,
De pelgrims zijn er welkom,
en voelen zich er thuis.
Men spreekt er van Zijn werken
en Zijn gezegend bloed
En eet er van Zijn spijzen,
waarmee Hij hen steeds voedt.*

(wordt vervolgd)

Onmisbaar? 'We zijn maar een pionnetje'

'Kunt u dan zómaar stoppen?' vroeg iemand toen ouderling W.H.G. Schumacher in een moeilijke periode het bijtje erbij neer wilde gooien. 'Dat sloeg naar binnen', moest hij later zeggen. Hij stopte niet. Op 22 maart staat hij een halve eeuw in het ambt.

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

Het was niet de enige keer dat zijn dienstwerk in de gemeente Nieuwer Ter Aa ten einde leek te spoeden. Negen jaar geleden moest een gezwel uit galblaas en lever worden verwijderd. 'Al wat in de galblaas groeit, is kwaad', zei de chirurg. Er was ook positiever nieuws: geen uitzaaiingen. Op de operatiedag las Schumacher 's morgens Openbaring 2. Vers 10 deed kracht: 'En gij zult een verdrukking hebben van tien dagen'. Daar kwam geloof in mee. In het ziekenhuis verscheen een arts bij Schumachers bed: 'Als we kleine tumoren zien, maken we u gelijk weer dicht'. Maar er waren toch geen uitzaaiingen? 'Er kunnen tumoren zijn die op de scans onzichtbaar waren.'

's Middags kwam een andere dokter. Met dezelfde boodschap. En toch kon het niet: 'Ik had iets anders gelezen', zegt Schumacher. De operatie ging door; het gezwel werd verwijderd. En het bleek niet kwaadaardig te zijn.

Dooplid op afstand

Zijn hele leven al woont Schumacher in Loenen aan de Vecht, waar zijn ouders zich in 1938 vanuit Rotterdam vestigden. 'Moeder werd lid in Nieuwer Ter Aa en liet haar vijf kinderen daar dopen. Maar we kwamen daar verder nooit, want we hadden geen auto. We kerkten hier in Loenen, in de Oud Gereformeerde Gemeente. Catechisatie kreeg ik van ds. E. du Marchie van Voorthuysen, die om de twee weken kwam en dan 's avonds hier ook preekte'. Met zijn vriendin deed Schumacher belijdenis in de Gereformeerde Gemeente te Utrecht. 'We wilden daar lid worden, maar

Ouderling W.H.G. Schumacher

ds. C. Harinck zei: 'Jullie horen in Nieuwer Ter Aa'. Hij heeft ons getrouwd'. Acht maanden later was er ledenvergadering in Ter Aa. Schumacher was verhinderd. Hij was nog nooit op een ledenvergadering geweest. De volgende morgen ging de telefoon en kreeg hij te horen dat hij tot diaken was gekozen. 'Ik was perplex. 's Zondags was er een tweetal afgelezen. De gekozenen bedankte en de kerkenraad trok zich even terug. Ds. Harinck, die de vergadering leidde, zei: 'Zet Schumacher er maar op'. Zo werd ik gekozen'. Er volgden twee dagen beraad. 'Als de Heere iemand een ambt waardig acht, moet je wel heel goede redenen hebben om nee te zeggen. Ik kon dat niet. Al wist ik eigenlijk niet waar ik aan begon. Als 23-jarige kwam ik tussen de oudere ambtsdragers. 'k Wist

niet dat ouderlingen én diakenen beurtelings het gebed voor de dienst deden. Het gaf veel opzien. Maar het is ook een verwaardiging te mogen dienen!'

Toch ouderling

Dienen, dat moet het zijn. 'In het ambt moet je jezelf wegcijferen. Dat valt niet altijd mee. Mensen kunnen moeilijk, onredelijk zijn. Je moet leren niet altijd gelijk te willen hebben. Het iedereen naar de zin maken lukt ook niet, zeker niet bij liggingsverschillen. Die hadden wij ook in onze kleine gemeente.'

Nee zeggen tegen het diakenambt had Schumacher niet gekund. Nee zeggen tegen het ouderlingschap deed hij wel. 'Dertig jaar lang heb ik kunnen bewerkstelligen dat ik niet kandidaat werd gesteld. Toen hield de Heere me Jeremia 7:23 voor: 'Maar deze zaak heb Ik hun geboden, zeggende: Hoort naar Mijn stem'. Dat sloeg in als een bom.'

Hij kwam in 1999 op het tweetal en werd gekozen. 'Daarna heb ik er veel spijt van gehad dat ik me er zo lang tegen had verzet.'

'Als de Heere iemand een ambt waardig acht, moet je wel heel goede redenen hebben om nee te zeggen. Ik kon dat niet. Al wist ik eigenlijk niet waar ik aan begon.'

Naderend afscheid

Niet dat het gemakkelijk was. 'Het opzien blijft, elke keer weer. Maar het mag ook weleens zo zijn dat je een preek leest en er zelf nog het meest aan hebt'.

Jarenlang was hij penningmeester, meerdere keren voorzitter. Catechiseren hoefde hij niet te doen. 'We hebben meestal een catecheet van buiten de gemeente'. Schumacher hoopt tot volgend voorjaar te dienen. 'Dan is mijn termijn voorbij. Als alles volgens plan verloopt, wonen we dan in een appartement naast de nieuwe kerk van Utrecht. Vanwege de gezondheid van mijn vrouw is dat verstandig, maar met het afscheid heb ik het wel moeilijk. Het werk heeft altijd de liefde van mijn hart gehad'. Een opvolger? 'Wij denken vaak de kar te moeten trekken, maar we zijn maar een pionnetje. De Heere zorgt Zelf voor nieuwe ambtsdragers. Dat hebben we steeds weer gezien.'

Veelpraters en zwijgers

Over het onderwerp "huisbezoek" is in De Saambinder veelvuldig geschreven, in artikelenreeksen, in de rubriek vragenbeantwoording en ook in de verslagen van classisvergaderingen.

A. Bel,
Vlaardingen

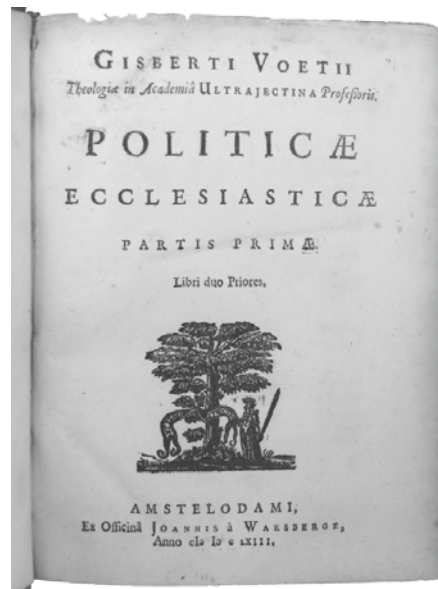
Om met het laatste te beginnen, vaak gaat het dan om rapporten van kerkvisitaties. Vermeld werd dan dat in de gemeenten het huisbezoek regelmatig voortgang vond. Maar soms kwam het onderwerp ook ter sprake bij de rondvraag. Bijvoorbeeld: Wat te doen met leden die huisbezoeken weigeren? Vaak werd dan geadviseerd om het te blijven proberen en bij hardnekkige weigering de zogenoemde stille censuur toe te passen. Dat houdt onder meer in dat betrokkene geen gebruik mag maken van de sacramenten.

In 1935 vroeg een kerkenraad wat men moest doen met een lid dat door drukke werkzaamheden geen huisbezoek kon ontvangen. 'Het antwoord luidt dat in zulk een geval de kerkeraad zijn plicht heeft volbracht'. Mogelijk zijn de broeders gerustgesteld huiswaarts gekeerd, maar met zo'n antwoord kun je eigenlijk niet veel.

Aan het verkeerde kantoor

Een juffrouw stelde in 1928 de vraag of zij aan haar predikant en aan de ouderlingen mocht vragen of zij ten Avondmaal mocht gaan. Ze had van hen het antwoord gekregen dat 'leraars en ouderlingen allen mensenkinderen waren, en niet kunnen oordelen over iemands zielenleven, of men ten Avondmaal mag gaan'.

'Nu, dat is wel zo', zo schreef ds. Kersten. 'Het absolute oordeel over de staat van een ander komt God toe. Dat hebben wij steeds te bedenken. Maar daarmee kunnen de opzieners van de gemeente zich niet van een dergelijke vraag afmaken! Waarover gaat dan het huisbezoek vóór het Avondmaal? Alleen over uiterlijke

In zijn boek "Politica ecclesiastica" besteedde Voetius veel aandacht aan het huisbezoek.

welstand, over trouwe kerkgang en over het catechisatiebezoek van de kinderen? Of zal de kern van het huisbezoek liggen in het bespreken van de innerlijke toestand? Zal de hoofdvraag zijn: Hoe staat het op reis naar de eeuwigheid? En als dan velen bekennen moeten vreemdeling te zijn van het leven Gods, of anderen een bekering bespreken die niet overeenkomstig Gods Woord is, en zich klemmen aan dromen en visioenen, of zich gronden in eigen-gerechtigheid en buiten Jezus rust voor hun ziel zoeken, zijn wij dan niet geroepen hun getrouw en eerlijk te zeggen dat het vreselijk zal zijn te vallen in de handen van de levende God, en hen te wijzen op de noodzakelijkheid en mogelijkheid van

bekering? Daartegenover, zo er bekommerde zielen zijn, die door schuldbesef zijn getroffen en verslagen, van verre staan, en tot het Avondmaal niet durven naderen, omdat zij vrezen geen brui-loftskleed aan te hebben, moet dan met zulke mensen niet een woord gesproken worden ter bemoediging en vervrijmoediging? (...) Liever dan er zich vanaf te maken dat wij geen hartenkenners zijn, zou ik wensen dat de opzieners onderzochten om welke reden een lid deze vraag stelde, opdat overeenkomstig de *geopenbaarde* toestand raad, vermaning en vertroosting mocht geboden worden'.

In 1935 schreef ds. Kersten een aantal artikelen over de wedergeboorte. Naar aanleiding hiervan kreeg hij van twee lezers brieven waarin zij vertelden van enkele zielswerkzaamheden. Nu zouden ze graag van ds. Kersten de bevestiging willen hebben dat deze werkzaamheden vruchten waren van de wedergeboorte. Een van de vragers beklagde zich ook over de ouderlingen van zijn gemeente. Zij hadden hem naar zijn mening hard behandeld. 'Deze vragers zijn aan het verkeerde kantoor', zo antwoordde ds. Kersten. 'Het ware te wensen dat zij de oefening van David leerden. Deze wendde zich tot de Kenner der harten en Proever der nieren, zeggende: Doorgrond mij, o God, en ken mijn gedachten, en zie of er bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg'.

Vertrouwen

Tenslotte enkele zinnen uit de vele artikelen. Ds. J. van Haaren schreef in 1976 het volgende. 'Bij het huisbezoek ontmoet men veelpraters en zwijgers. Er is veel tact en wijsheid voor nodig om een veelprater de mond te snoeren, zodat de andere leden van het gezin ook eens aan het woord kunnen komen.

Moeilijker is zwijgers aan het praten te krijgen. Er zijn mensen met een gesloten karakter die hoogstens ja knikken of nee schudden. Hoe krijgt men die zwijgers los? Zeker niet door ze ineens aan te pakken en ze voor de vraag te stellen: Bent u bekeerd? Dan maakt men ze nog veel stiller. Het beste is met hen te beginnen over een van de laatstgehouden preken en vraag of men het kon volgen en wat het meest heeft aangesproken. Als u eenmaal het vertrouwen gewonnen hebt, zou u weleens kunnen bemerken dat stille wateren diepe gronden hebben'.

(wordt vervolgd)

Tante Jans

P.C. Beeke, Middelburg

Breng de krant maar naar tante Jans, zei mijn moeder. Mijn zusje en ik gingen graag naar de achterbuurvrouw, alleen al voor de snoepjes.

Zij was hardhorend en leefde teruggetrokken in het hoekhuis in de volksbuurt. Haar man - 'opa' - kon driftig zijn. O wee, als de voetbal in zijn tuin kwam! Met de kerk had hij niet veel. Toen hij plotseling stierf, merkten de burens het nauwelijks. Druk met zichzelf en eigen pleziertjes. En geen aandacht voor tante Jans. Hoogstens een opmerking als haar kerktelefoon iets te hard aan stond. Tante Jans bleef alleen achter met haar verdriet. Alleen? Soms kwam de dominee op bezoek. Niemand wist wat ze bespraken. Maar tante Jans kon weer verder,

merkte je. Het kerkblad "De vriend van oud en jong" lag open op tafel. En ernaast het blaadje van de scheurkalender. Toen tante Jans bijna blind was, las mijn moeder haar voor. Elke dag een poosje.

In het poëziealbum van mijn zusje staat haar levensverhaal. *'Lieve Marianne, Gij weet, o God, hoe 'k zwerfen moet op aard'. Mijn tranen hebt G' in Uwe fles vergaard... Ik roem in God, ik prijs 't onfeilbaar Woord, ik heb het zelf uit Zijne mond gehoord... Wanneer G' in mijn ellenden mij bijstand bood... Psalm 56 vers 4 en 5.'* En onderaan, in bevend handschrift: *'Het versje is misschien nog moeilijk, maar later zal je het wel beter begrijpen. Tante Jans.'*

Een vreemdelinge en bijwonerster in de achterbuurt, doof en blind. Niet iemand

van 'ik heb het', maar van 'ik heb het nodig'. Op zoek naar een ander, beter vaderland. Haar Christinne-reis is voorbij. De pelgrim kwam Thuis. De tranen zijn nu afgewist. En hoor, ze zingt. *'... tot U, o God, mijn lofzang op te zenden...'* Wat niet meer ophoudt. En waar ze nooit genoeg van krijgt.

vervolgverhaal

63

Palko de kleine evangelist

J.W. van den Berg

'Hoe lang is het geleden dat Lesina en zijn vrouw hun jongen verloren?' 'k Weet het niet zeker, maar oom Martin zei zeven of acht jaar geleden.'

'Heb je hiervan weleens wat aan je grootvader verteld?'

'Nee meneer, want oom Martin wilde dat niet. Ik denk dat hij zich zou schamen. Als... o, wat nou, ik zeg niets meer.'

Vader Malina's bleek gezicht heeft een kleur gekregen. 'Ik zal je wat zeggen, Palko. Ik denk dat jij dat jongetje mag vinden!'

'Echt? Denkt u dat? Waar zou hij zijn?'

'Niet zo ver weg, m'n jongen. Zo, nu geen muizenissen meer. We blijven de beste vrienden, want wij dienen dezelfde Meester. Hier is je Nieuwe Testament. Jij hebt

het meer nodig dan ooit. Ik heb mijn eigen Bijbel bij me. Ik heb een heleboel exemplaren besteld, zodat al mijn parochianen de weg kunnen vinden naar jouw Land, Palko.'

Hij overhandigt het Boekje dan aan Palko. 'Dat het voor vele anderen mag zijn wat het voor mij is geweest. Dag, mijn jongen.'

Laat in de avond arriveren Lesina en zijn vrouw Eva. Dunaj begroet hen uitbundig, maar grootvader en Palko weten zich even geen houding te geven. Als de meest nodige bagage is uitgepakt en Palko de

soep die hij heeft klaargemaakt, opgeschapt heeft, is het ijs al gauw gebroken. De volgende morgen neemt Eva het heft in handen. Ze zorgt voor een stevig ontbijt en als de mannen om twaalf uur thuiskomen van hun werk, is het eten gereed. Na de maaltijd haalt Lesina Palko's nieuwe pak en de nieuwe schoenen uit één van de koffers.

'Zo', zegt hij, 'laten we eens kijken of alles je past.'

Eva helpt Palko z'n nieuwe kleren aan te trekken en vijf minuten later staat hij trots als een pauw voor hen.

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Aangenomen:

Naar Lynden (Washington, VS),
ds. J. den Hoed te Franklin Lakes
(New Jersey VS).

Beroepen:

Te Den Haag-Scheveningen en 's Gravenpolder,
ds. B. Labee te Veenendaal;
Te Kruijningen,
ds. A.T. Huijser te Sliedrecht;
Te Leerdam,
ds. W. Visscher te Amersfoort;
Te Oosterland en Uddel,
ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;
Te Rilland-Bath en Stolwijk,
ds. A. Schot te Nunspeet;
Te Wolphaartsdijk,
ds. P.D. den Haan te Tholen.

Bedankt:

Voor Dordrecht,
ds. S. Maljaars te Meliskerke;
Voor Goudswaard,
ds. P. Mulder te Tricht-Geldermalsen;
Voor Groningen,
ds. W.A. Zondag te Woerden;
Voor Scherpenzeel,
ds. G.J.N. Moens te Lisse;
Voor Urk,
ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;
Voor Zwolle,
ds. A.J. de Waard te Nieuwdorp.

VERSLAG VOORTGEZETTE VERGADERING CLASSIS GOUDA 1 FEBRUARI 2019

Namens de roepende kerk van Moerkapelle opent ds. G.W.S. Mulder de vergadering. De preses, ds. H.A. van Zetten, spreekt enkele hartelijke woorden tot ds. G.W.S. Mulder die

afscheid neemt van Zoetermeer en uit de classis gaat vertrekken. Voor de toekomst is er vooral het gebed of de oudste Broeder mee zal optrekken.

De consulentenschappen worden als volgt verdeeld:

Alphen aan den Rijn, Benthuisen en Zoetermeer, ds. J.J. Tanis; Berkenwoude, ds. G. Clements (eerste consulent) en ds. Tanis (tweede consulent); Boskoop, Delft, Den Haag-Scheveningen, Gouda, 's-Gravenzande en Naaldwijk, ds. H.A. van Zetten; Moerkapelle, ds. Van Zetten (ds. G.W.S. Mulder als hulpconsulent); Stolwijk, ds. Clements (ds. A. Verschuure als hulpconsulent).

In aanwezigheid van alleen ambtsdragers worden twee appelschriften behandeld. L.W. Both geeft een toelichting op het jaar-rapport 2018 van de Raad van Advies van Sirjon. Aan de orde komen onder meer de toerustingsavonden van Siloah voor ambtsdragers die pastoraal werk verrichten onder mensen met een verstandelijke beperking. Per 1 maart 2018 is er een gezinshuis gestart voor maximaal 4 cliënten.

De voorzitter van de Raad van Bestuur, A.L. Plomp, licht toe dat het aantrekken van personeel een punt van zorg is. Het gaat om 'zware' zorg aan gehandicapte mensen. In de regio Bodegraven en Moerkapelle zijn er meer mensen, ook zij-instromers, nodig. Kerkenraden en scholen worden opgeroepen om een stimulerende rol te vervullen.

T.A. Stoop, bestuurder van Cedrah, geeft een toelichting op het jaarbericht 2018 van de Commissie van Advies van Cedrah. Er wordt veel aandacht gegeven aan het onderwerp identiteit, onder meer door een aantal dilemma's gericht te bespreken. Er is sprake van zorgverzwaren. In de komende jaren moet extra personeel worden geworven, waarbij

naast kwaliteit ook identiteit van grote betekenis is.

Op 16 mei 2019 vergadert de PS Noord-West te Benthuisen. Als predikanten worden afgevaardigd: ds. G. Clements, ds. J.J. Tanis en ds. H.A. van Zetten. Als ouderling worden afgevaardigd A.G. Bregman, M.J.W. Hoek, P.A. van Bokhoven, J. Mastenbroek en G.P. van Dorp. Voor het plan tot verplaatsing van inloophuis Het Kompas van Den Haag naar het leeggekomen kerkgebouw aan de Nieuwe Laantjes te Scheveningen is veel waardering; ook voor de grote financiële bijdrage van de gemeente Den Haag-Scheveningen om het kerkgebouw geschikt te maken voor evangelisatie. Alle kerkenraden stemmen in met de extra gevraagde bijdrage gedurende drie jaar. De classis besluit dat het voorgenomen plan in uitvoering kan worden genomen.

Benthuisen heeft aan de classis de vraag voorgelegd om te onderzoeken of de vorming van een Gereformeerde Gemeente te Waddinxveen haalbaar is. Namens de gemeente Boskoop geeft ds. Tanis aan dat deze gemeente bezig is met plannen voor kerkbouw, waardoor er geen draagvlak is voor dit punt. Bij de gemeenten Gouda en Moerkapelle is er eveneens weinig animo voor een gemeente te Waddinxveen. Gelet op het voorgaande besluit de classis om het onderzoek naar de haalbaarheid niet verder op te pakken. De gemeente Naaldwijk wordt aangewezen als roepende kerk voor de volgende classisvergadering, op vrijdag 5 juli, indien een kandidaat een beroep aanneemt naar een classisgemeente; op vrijdag 4 oktober is de volgende reguliere vergadering.

P.A. van Bokhoven, 1^e scriba

VERGADERING PS ZUID

Op donderdag 11 april vergadert de PS Zuid in de kerk van de Geref. Gemeente te Goes. Aanvang: 9.30 uur. Op woensdag 10 april wordt een bidstond gehouden in de kerk van Middelburg-Centrum. In deze dienst, die om 19.30 uur begint, hoopt ds. S. Maljaars, preses van de vorige synode, voor te gaan.

Berichten

ZANGAVONDEN

Almelo

Op zaterdag 30 maart (19.30 uur) is er een zangavond in de Grote Kerk te Almelo, m.m.v. jongerenkoor Sjaloom o.l.v. Jan-Geert

Heuvelman en gem. koor Cantica o.l.v. Edwin Velvis (koren van de Geref. Gemeenten te Rijssen). Orgel: Gerard Harbers, collecte voor Zorgboerderij De Borkeld te Rijssen (onderdeel van Siloah).

Barendrecht

Op zaterdag 30 maart (19.30 uur) wordt een zangavond gehouden in de Geref. Gemeente te Barendrecht m.m.v. gem. koor Yerseke o.l.v. Henriëtte de Bat-van Maelsaek en organist Pieter Heykoop. Leiding: ds. C. van Krimpen, collecte voor de Theologische School.

Dordrecht

Op zaterdag 23 maart (19.30 uur) is er een

psalmzangavond in de Augustijnenkerk te Dordrecht (Voorstraat). Orgel: Huig van der Knijff; collecte t.b.v. Helpende Handen. Voor meer informatie: www.helpendehanden.nl/zangavonden.

Elspeet

Jongerenkoor Elad o.l.v. Marieke Seekles-van Manen en gem. koor Vox Humana met Adoraïm en kinderkoor De Nachtegaaltjes o.l.v. Geert Veenema werken op zaterdag 30 maart (19.30 uur) mee aan een zangavond in de Herst. Herv. Kerk te Elspeet. Organist Bert Roest, leiding ds. G. van Manen, collecte voor Zorgcentrum De Oranjehof.

Kapelle

In verband met het 50-jarig jubileum van gem. koor Crescendo is er op zaterdag 6 april (19.30 uur) een zangavond in de Petra-kerk te Kapelle, m.m.v. Thoools mannenkoor Rehoboth en gem. koren uit Sint Maartensdijk, Meliskerke en Vlissingen.

Rotterdam en Moordrecht

Het chr. gem. koor Euphonia geeft samen met zangvereniging Jubilate twee zangavonden, op zaterdag 30 maart (19.30 uur) in de Bethelkerk te Rotterdam (Langenhorst

104), en op zaterdag 13 april (19.30 uur) in de Dorpskerk te Moordrecht (Kerkplein 12). Spreker ds. G.J. Baan.

Werkendam

Op zaterdag 23 maart (19.00 uur) is er een zangavond in de Bethelkerk in Werkendam, m.m.v. jeugdkoor Asaf o.l.v. P. Wildeman en jeugdkoor David o.l.v. H. de Bat-van Maelsaeker. Leiding: ds. H.J. Agteresch, collecte voor Stichting Ontmoeting.

VERKOPINGEN

Gouda

In de kerk van de Geref. Gemeente te Gouda wordt op zaterdag 6 april (9.00-15.00 uur) de jaarlijkse rommelmarkt gehouden t.b.v. de zending in Ecuador. Zie: www.zendingsmarkt-gouda.nl

Krabbendijke

Vrouwenvereniging Weest een zegen te Krabbendijke houdt op zaterdag 30 maart (9.30-14.00 uur) in de zalen van de kerk van de Geref. Gemeente haar voorjaarsverkoop. Opbrengt voor zending en evangelisatie.

Nieuw-Beijerland

Op zaterdag 6 april (10.00-15.00 uur) wordt

bij de kerk van de Geref. Gemeente van Nieuw-Beijerland een voorjaarsfair gehouden t.b.v. aflossing kerkgebouw.

Scherpenzeel

Op zaterdag 23 maart wordt in de Sionkerk te Scherpenzeel een verkoping gehouden van tweedehands kinderklleding, van 10.00 tot 11.30 uur. Opbrengst voor zending in Guinee.

BIJEENKOMST ADOPTIEVERENIGING

Op zaterdag 6 april (14.00-16.30 uur) houdt de Adoptievereniging Geref. Gezindte (AVGG) haar halfjaarlijkse bijeenkomst in de congreszaal van Driestar Educatief (Burg. Jamessingel 2, Gouda). Ds. J. Hoefnagel, chr. geref. predikant te Zeist, spreekt over: 'Godsdienstige opvoeding van adoptiekinderen'. Zie: www.avgg.nl

WORKSHOP AUTISMEBELEVING

Op woensdag 3 april (20.00 uur) organiseert Helpende Handen, afd. Midden Nederland, samen met het centrum voor autisme Buitenhorst, voor ouders en andere geïnteresseerden een workshop autismebeleving. In deze workshop leert u autismevriendelijk te handelen. Locatie Buitenhorst, Meentweg 10, 6721 NW Bennekom.

Kerkdiensten

ZONDAG 24 MAART 2019

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 14.30 uur ds. E. Bakker; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Alphen a/d Rijn 10.00 uur ds. H. Paul; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur (H.D.) ds. R.A.M. Visser; Arnhem 18.00 uur ds. A. Schreuder; Barendrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Berkenwoude 19.00 uur ds. W. Silfhout; Bodegraven 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. C.J. Meeuse; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 16.30 uur ds. J. Driessen; Den Haag-Scheveningen 9.30 uur ds. W. Harinck en 19.00 uur ds. H. Brons; Deventer 14.30 uur ds. S.W. Janse; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 (H.A.) en

15.00 uur ds. A. Schreuder; Dordrecht 18.30 uur ds. G.J. Baan; Ede 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. M. Joosse; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enter 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; 's-Gravenzande 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Groningen 10.00 en 16.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Haamstede 18.30 uur ds. J. de Kok; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Hoogeveen 19.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Hoogvliet 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Houten 16.00 uur ds. P. Mulder; Kampen 9.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 15.00 uur ds. G. Pater; Kapelle-Biezellinge 10.00 uur ds. C. Harinck en 15.00 uur ds. D. de Wit; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kruiningen 9.30 en 14.00 en 18.00 uur stud. P.C. Vlot; Leerdam 10.00 (H.A.) en 15.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Lelystad 15.30 uur ds. J.B. Huisman;

Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Melissant 18.00 uur ds. C. Harinck; Middelburg-Centrum 9.30 (H.A.) en 14.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. J. de Kok en 18.30 uur ds. S. Maljaars; Middelharnis 14.30 uur ds. K. Boeder; Moerkapelle 9.30 uur (H.D.) ds. J. Driessen en 18.30 uur ds. H.A. van Zetten; Naaldwijk 19.15 uur ds. G.W.S. Mulder; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 16.00 uur ds. W.A. Zondag; Nijkerk 14.30 uur ds. G. van Manen; Nisse 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 18.30 uur ds. J.B. Zippro; Oosterend 10.00 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Oostkapelle 15.00 uur ds. A.J. de Waard; Opheusden 10.00 (H.D.) en 17.30 uur ds. W. Mouw; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Oude-Tonge 15.30 uur ds. M. Blok; Poederoyen 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Poortugaal 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Puttershoek 14.30

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

uur ds. G.J. Baan; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. B. van der Heiden en 19.00 uur ds. L. Blok; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. S.W. Janse; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur (H.D.) ds. W. Silfhout en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Rotterdam-Centrum 14.30 uur ds. A. Verschuure; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 18.30 uur ds. B. Labee; Soest 15.00 uur ds. F. Mulder; Sprang-Capelle 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Stolwijk 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Beens; Urk 10.00 en 17.00 uur stud. M.L. Dekker; Utrecht 13.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Waarde 14.00 uur ds. A.P. Baaijens; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Wageningen 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Wierden 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 uur ds. H.A. van Zetten en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 19.00 uur ds. A. Schot.

DINSDAG 26 MAART 2019

Delft 19.30 uur ds. D. de Wit; Dirksland 19.30 uur (voor de zending) stud. P.C. Vlot; Kortgene 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Naaldwijk 19.45 uur ds. C. van Ruitenburg; Rilland-Bath 19.30 uur ds. G. Pater; Stolwijk 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Urk 19.30 uur ds. W.J. Karels; Yerseke 19.30 uur (tijdrede) ds. J.W. Verweij.

WOENSDAG 27 MAART 2019

Amsterdam 14.30 en 19.30 uur ds. M. Joosse; Berkenwoude 19.30 uur ds. G. Pater; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Den Helder 10.00 en 15.30 uur ds. A. Verschuure; Dordrecht 19.45 uur ds. C.J. Meeuse; Drachten 19.30 uur ds. A. Schot; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Ermelo 19.30 uur ds. J.B. Huisman; Gouda 19.30 uur ds. M. Blok; Herkingen 19.30 uur ds. G. Beens; Hilversum 19.45 uur ds. W. Mouw; Hoofddorp 19.45 uur ds. J.J. van Eckveld; Krabbendijke 19.30 uur (voor de zending) ds. C. van Ruitenburg; Kruijningen 19.30 uur ds. J. van Laar; Leerdam 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Meeuwen 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Melissant 19.30 uur ds. E. Bakker; Nijkerk 19.30 uur ds. S.W. Janse; Nisse 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Oostkapelle 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. J. van Rijswijk; Opheusden 19.30 uur ds. C. Sonneveld;

Rijssen-West 19.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. W. Visscher; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Scherpenzeel 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Sliedrecht 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Veenendaal 19.30 uur ds. B. Labee; Westzaan 19.30 uur ds. A. Verschuure; Zwolle 19.30 uur ds. F. Mulder.

DONDERDAG 28 MAART 2019

Genemuiden 19.30 uur ds. J. Schipper; Mijdrecht 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Nieuw-Beijerland 13.30 uur (huw.bev.) ds. C. Sonneveld; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. E. Bakker; Terwolde - De Vecht 19.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. P. Mulder; Veenendaal 14.00 uur (huw.bev.) ds. B. Labee;

Waardenburg 19.30 uur ds. J.B. Huisman.

VRIJDAG 29 MAART 2019

Kampen 14.30 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 24 MAART 2019

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 uur evang. H.J. van den Boogaart en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 uur evang. A. van Setten en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Advertenties

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Meliskerke geeft met ontroering kennis van het overlijden van zijn geliefde oud-ambtsbroeder, de heer

Jan Hengst

in de leeftijd van 81 jaar.

In getrouwheid heeft hij onder ons in het ambt mogen dienen: van 1987 tot 1995 als diaken en ouderling in de (voormalige) gemeente Zoutelande en van 1998 tot 2010 als ouderling in Meliskerke.

De Heere ondersteunde de achtergebleven familie in dit verlies en heilige de roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad, ds. S. Maljaars, preses
S. Riemens, scriba

Meliskerke, maart 2019

CURSUS GODSDIENST ONDERWIJS

Voor de CGO-toerustingscursussen zoeken we op korte termijn een

secretaresse

Voor inlichtingen kunt u mailen (secretariaat@cgo.nu) en indien gewenst een telefonische afspraak maken met onze huidige secretaresse (mevr. J.C.M. Romijn-van Dijk) of met de directeur, de heer J.H. Mauritz, tel. 0348 - 401978.

Uw sollicitatie met CV kunt u tot uiterlijk D.V. 5 april a.s. toesturen aan de heer Mauritz (jh.mauritz@cgo.nu).

Van de te benoemen secretaresse wordt verwacht dat zij behoort tot de Gereformeerde Gemeenten. De functie vraagt flexibiliteit en accuraatheid en wordt vanuit huis verricht. In de maanden oktober t/m maart gaat het om een werklast van gemiddeld 12-14 uur/maand. In de periode april t/m september varieert het aantal uur tussen 30-50 uur/maand.

De CGO is een niet-bekostigde instelling. U wordt aangenomen op basis van urenverklaring.

T.K. vrijstaande woning in centrum Alblisserdam op loopafstand van kerk en school. Veel mogelijkheden, bijv. dubbele bewoning of kantoor/ praktijk aan huis. Kijk op www.waalsmondelaan30.nl of lvmakelaars.nl. Bel 088-6180000.

www.scheurfotokaarten.nl
Luxe fotokaarten voor elke gelegenheid. Een scherpe prijs voor de verkoping op uw eigen vereniging en/of goede doel. info@scheurfotokaarten.nl
0317-616735 / 06-51564461

Zoekt u een mediator of organisatie-adviseur?

Bel: 06 - 53868881

www.bvissermediation.nl
www.bvisserconsultancy.nl

Te koop: ruime chalet met aangelegde tuin en uitweg op openbare zandweg, 2 km van Ger. Gem. Ede. Park Barteweg 15 **Ede**, chalet 139
Info: tel. 06-13201231.

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Krabbendijke zoekt per D.V. 1 juli 2019 een fulltime

KOSTER

Informatie:

De Gereformeerde Gemeente Krabbendijke telt 2043 leden en doopleden. Het kerkgebouw heeft 1362 zitplaatsen en diverse zalen. De pastorie grenst aan het kerkgebouw.

Het takenpakket bestaat uit:

- zorg voor de goede gang van zaken rond de eredienst;
- in gereedheid brengen van de ruimten voor de diverse activiteiten;
- verzorgen van consumpties tijdens vergaderingen en bijeenkomsten;
- toezicht houden op een ordelijk verloop van alle activiteiten;
- verantwoordelijkheid voor het schoonmaken van het kerkgebouw, het omliggende terrein, het tuinonderhoud, incl. pastorie;
- uitvoeren en/of het laten uitvoeren van (klein) onderhoud aan de gebouwen en de technische installaties;
- houden van toezicht als beheerder op de gebouwen en omliggende terreinen;
- bedienen van de technische installaties;
- coördinatie en aansturen van de vrijwilligers.

Wij zoeken gegadigden die:

- belijdend lid zijn van de Gereformeerde Gemeenten;
- een levensstijl hebben die in overeenstemming is met Gods Woord en de daarop gegronde belijdenisgeschriften;
- over organisatorische kwaliteiten beschikken;
- liefde voor het kerkenwerk hebben, wat de basis is voor het uitvoeren van het takenpakket;
- een goede relatie kunnen onderhouden met de kerkenraad op basis van wederzijds vertrouwen en verantwoordelijkheid;
- goed en prettig om kunnen gaan met kerkbezoekers en zeker met jongeren;
- op flexibele wijze hun werktijd kunnen indelen;
- bereid zijn om (bij voorkeur) in de omgeving van de kerk te gaan wonen.
- beschikken over minimaal MBO-werk en denkniveau en opleiding EHBO/BHV (of bereid zijn deze te volgen).

Wij bieden:

- een volledig dienstverband;
- salariering overeenkomstig de richtlijnen van het Deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening.

Voor vragen over het takenpakket kunt u contact opnemen met diaken J.C. Versprille, tel. (0113) 501779.

Uw schriftelijke sollicitatie met vermelding van gezinssamenstelling, leeftijd, opleiding, werkervaring en kerkelijke en zakelijke referenties kunt u uiterlijk D.V. 30 maart 2019 richten aan de scriba, de heer A.W. Koole, e-mail: awkoole@kliksafe.nl. Of per post naar: Westhof 12, 4413 GJ Krabbendijke.

Winst uit Verlies

Contactdag Voorjaar 2019
**"Van het leven naar de dood...
...van de dood naar hét Leven!"**
D.V. zaterdag 13 april 2019
in de Bethlehemkerk te Woerden

Spreker ds. L. de Wit
Aanvang 10:15 uur
Alle getroffen en betrokkenen bij kanker zijn **van harte welkom!**
Aanmelden: 0341-250434 of
www.Winstuitverlies.nl

 begravenisverzorging Den Hollander

- Alleen begravenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

🏠 Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingen
☎ 010 - 460 05 09
✉ info@denh.nl
🌐 www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

Vanaf 20/4 T.H. nette 4-6 pers. stacaravan op camp. De Wolfskuylen (Gees, Drenthe). Met recreteam (hoogseizoen) en zwembad.
0623876700 / kokeline@hotmail.com

Zoekt u een hoogwaardige PVC vloer?
DE VLOERENKONING.NL
Thuiservice 06-19557166

 Opfrissen van Uw orgelspel?
Meld U aan bij Gijsbert Lekkerkerker orgel- en improvisatielessen Herv. kerken Harmelen - Veer - Puttershoek. Voor jong en oud.
Info: 0348-444780 of e-mail acg.lekkerkerker@planet.nl

ES Vakanties
Vakanties in eigen sfeer

Voordelig met het hele gezin in eigen sfeer naar zon, water en bergen? Vanaf € 495,- per week staat uw **stacaravan in Oostenrijk** klaar. Nederlandstalige kerkdiensten en animatieteam voor jong en oud.
Info: www.es-vakanties.nl
of bel: 055 3030083.

Ambtskleding

den Engelsman & van Driel
heeft een ruime keus in
*stijlvolle
kleding*

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland

Tel. (0166) 65 24 90

maandag gesloten, vrijdagavond koopavond

www.denengelsmanenvandriel.nl

Vakantie in de Duitse Pfalz? Wij verhuren twee zeer ruime **vakantiewoningen**, geschikt voor zowel klein als groot gezelschap. Ook verhuren we **fietsen!** In de zomervakantie zijn er nog enkele weken vrij. Info: www.beth-etham.de of onder tel.nr. 0049-6385-925577 (Nederlandstalig)

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Wegens het overlijden van de vorige koster zoekt de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente Ridderkerk op korte termijn kandidaten voor de functie van

KOSTER

Onze middelgrote gemeente bezit een kerkgebouw met een zalencomplex en op loopafstand een pastorie.

Het takenpakket van deze afwisselende functie bestaat uit de volgende inhoud:

- Zorg voor de goede gang van zaken rond de eredienst
- In gereedheid brengen van ruimten voor de catechisaties, verenigingen, vergaderingen, huwelijken en begrafenissen enz.
- Toezicht houden op een ordelijk verloop van alle activiteiten
- Beheer van alle gebouwen
- Schoonhouden van de kerk, de aanliggende ruimten en het terrein van de kerk
- Volledig onderhoud van de tuin rond de kerk en de pastorie
- Uitvoeren van eenvoudig bouwkundig onderhoud aan de gebouwen
- Bedienen van de technische installaties
- Aansturen van de vrijwilligers

Wij zijn op zoek naar gegadigden die:

- Belijdend lid zijn van de Gereformeerde Gemeenten
- Affiniteit hebben met bovengenoemd takenpakket
- Over organisatorische kwaliteiten beschikken
- Liefde voor het kerkenwerk hebben
- Goed om kunnen gaan met mensen
- Representatief zijn
- Zelfstandig kunnen werken
- Hun werktijd op flexibele wijze kunnen inpassen
- Bereid zijn in de omgeving van de kerk te gaan wonen

Wij bieden:

- Een volledig dienstverband
- Salariëring conform de richtlijnen van het Deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening

De gemeente beschikt op dit moment niet over een kosterswoning.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de kerkmeester,
Diaken D. Schellevis, tel. 0180 431155.

Sollicitaties met CV kunt u tot uiterlijk D.V. 8 april versturen
naar de scribe van de kerkenraad,
de heer J.L. Goudswaard, Boutensstraat 52, 2985CB Ridderkerk.
email: scribagergemridderkerk@kliksafe.nl

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

www.villaweijpoort.nl
Bijeenkomsten, zakelijk en privé.
Nieuwerbrug, Midden in het Groene Hart
van Holland. Laat u verrassen!

Hartelijk bedankt voor uw steun!

Wilt u hen blijven gedenken in deze nieuwe periode?

SGP

Zuid-Holland
www.sgpzh.nl

Praktijk den Uijl

biedt hulp vanuit een Bijbelse visie aan kinderen, jongeren en volwassenen bij o.a:

- Verlies- en rouwverwerking
- Seksueel misbruik en seksverslaving
- Opvoedingsvragen en opvoedingsondersteuning
- Laag zelfbeeld en faalangst
- Problemen binnen huwelijk, gezin en/of relatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Arbeidsproblemen en burn-out
- Vragen rondom persoonlijkheid en gedrag
- Talent en hoogbegaafd
- Andere problemen waar u mee 'zit' en over wilt spreken

Veelal worden de gesprekken (gedeeltelijk) vergoed vanuit de aanvullende verzekering. Informeer hiervoor bij uw zorgverzekeraar.

Praktijk den Uijl

psychosociale hulpverlening & contextuele therapie

Wormerhoek 14M
2905 TX Capelle a/d IJssel

010 - 7 411 411
06 43 85 85 08
info@praktijkdenuijl.nl

Gesprekslocaties in Capelle a/d IJssel, Barneveld en Yerseke

www.praktijkdenuijl.nl

KOSTER

EEN ZORGZAME BEGRAFENIS

Scherpenzeel / Barneveld e.o. (24/7):
033 277 0555

Tarieven en gratis wilsbeschikking op:
kosterbegrafenisonderneming.nl

www.derooboeken.nl
Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)

CAMPING EN CHALETPARK

"DE VERBORGEN HOEK"

Kom kamperen in FRIESLAND of uur CHALET of compleet ingerichte LODGETENT bij de FRIESE MEREN
www.deverborgenhoek.nl 0514-602065

Elim Barneveld

Wij zoeken:

- Vakantiekrachten zorg en facilitair (uren in overleg)
- Verpleegkundige/ Verzorgende IG (uren in overleg)

Woonzorgcentrum Elim biedt huisvesting en verzorging aan ouderen. Principieel gefundeerd op Gods woord, praktisch ingevuld met deskundigheid en oprechte betrokkenheid.

Solliciteer op werkenbij.svro.nl

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.pphaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Geselecteerd voor lijdenstijd

34,95

ds. A. Hellenbroek
De Kruis triomf van Vorst Messias
48 lijdenspredicaties
Naast het bekende vragenboekje is *De Kruis triomf* een van de meest gelezen werken van ds. Hellenbroek. Aanbevolen voor persoonlijke meditatie in de lijdensweken en Avondmaalstijden. Bovendien zijn de preken goed geschikt voor leesdiensten.
Geb. 720 blz.

GESCHENKBOEKJES

12,50

J. van 't Hul
Langs de weg naar Golgotha
De getuigen van het lijdens van de Heere Jezus
Dit boek beschrijft de personen langs de kant van de weg naar Golgotha, van de jongeling met de linnen lijfrok tot en met Jozef van Arimathéa, de begrafenisverzorgers.
Geb. 125 blz.

11,90

ds. B.J. van Boven
In de rol des boeks is van Mij geschreven
Drie preken voor de lijdenstijd
Ds. Van Boven wijst op het wonder van de verkiezende liefde van de Vader en op het wonder van de kopende liefde van de Zoon en op het wonder van de toepassende liefde van de Heilige Geest.
Geb. 100 blz.

12,50

ds. J. van Haaren
Petrus - momenten uit zijn leven
Vier preken voor de lijdenstijd
Petrus kent een teer zielenleven. Vanuit vier verschillende invalshoeken blijkt echter dat Petrus nog maar weinig verstaat van het borgwerk van Christus.
Geb. 102 blz.

11,90

ds. A. Verschuure
Avondmaalstijden
Op toegankelijke wijze wordt gemediteerd over de betekenis van de ark des verbonds, het verzoendeksel en de tafel der toonbroden, als handreiking bij de voorbereiding, bediening en nabetrachting van het Heilig Avondmaal.
Geb. 84 blz.

Verkrijgbaar in de boekhandel

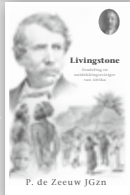
www.gebrkoster.nl

Gebr. Koster
Nairacstraat 17, Barneveld
tel. 0342 - 41 69 86

SPECIALE AANBIEDINGEN

Nieuw leerzaam boek voor jong en oud!

LIVINGSTONE

zendeling en ontdekkingsreiziger van Afrika

P. de Zeeuw en M.J. Ruissen

Nu al 31 delen in historische verhalenserie. Ook abonneren?

Bij abonnement € 10,95
Losse verkoop € 15,95

ONZE ENIGE TROOST

Heidelberge Catechismus
ds. G.M. de Leeuw

Actieboek! Mooi belijdenisgeschenk!

Tot 31-05 € 49,95
i.p.v. € 65,00

Uitgeverij 'de Ramshoorn'

Lange Vorststr. 21 Goos
Tel. 0113-221909
info@ramshoorn.nl
www.ramshoorn.nl

Bestellen?

Bij uw boekhandel of info@ramshoorn.nl

Begravenisonderneming

Treur

Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89
info@begravenisondernemingtreur.nl

www.begravenisondernemingtreur.nl

HARKES

Begravenissen

Voorofscheweg 15a
2771 MA Boskoop
harkesbegravenissen.nl
0172 - 21 21 22

WIJ VERZORGEN ALLEEN
BEGRAFENISSEN

Psychologenpraktijk
Brouwer

- Onderzoek
- Advies
- Begeleiding
- Behandeling

Hulpverlening aan kinderen, jongeren en volwassenen

Bij o.a.: ADHD · angst · burn-out · depressie · faalangst · fobie · gedragsproblemen · identiteitsproblemen · lichamelijke spanningsklachten · negatief zelfbeeld · onzekerheid · opvoedingsproblemen · paniek · piekeren · PDD-NOS · relatieproblemen · slaapproblemen · somberheid · spanning · stress · syndroom van Asperger.

Voor verdere informatie en aanmelding:

T 0180 - 42 69 55
E info@psychbrouwer.nl
I www.psychbrouwer.nl

Vestigingen in Ridderkerk, Barneveld en Meteren

IMPORTEREN UIT CHINA?

3si CHINA

www.3sichina.com

Lokaal kwaliteitscontrole

1993 - 2018

Al 25 jaar werkzaam in China!

TOEN

25 JAAR
Stichting
China
Veenendaal

NU

Postbus 1150 | 3900 BD Veenendaal

Juist nu is uw steun aan voorgangers meer dan nodig.
Stort uw jubileumgift op: NL 02 INGB 0000 320 666 t.n.v. Stichting China

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus Eminent
Domus Monarke
Cantilena enz.

Ruime ervaring in zaal- en kerkorgels

Stolk orgels

NIEWERKERK A/D IJSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbenrijke Niderhemert Nrd. Papendrecht

www.stolkorgels.nl

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van't Hul

Redactiesecretaris: J. van't Hul

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Onderwijs uit de Schrift en typen van Christus

Wanneer noemt men iets 'vergeestelijken' en hoe moeten we dat beoordelen? En wanneer mogen we spreken van 'typen' van Christus?

Geestelijke lessen

Als student aan onze Theologische School werd ons destijds stellig voorgehouden dat we nooit mochten 'vergeestelijken'. Die term 'vergeestelijken' of 'allegorese' moeten we plakken op alle gedeelten uit Gods heilig Woord die ten onrechte als een allegorie worden behandeld. Een allegorie is een stijlfiguur die we rekenen onder de noemer 'metafoor'. Alleen gaat het bij een allegorie om een langdurig volgehouden metafoor. We haasten ons om dit met twee voorbeelden duidelijk te maken. De Christenreis van Bunyan is zo'n fraaie allegorie. Het hele boek door vinden we allerlei beeldspraak. In de Heilige Schrift is het Hooglied van Sálomo een acht hoofdstukken lang volgehouden metafoor. Dan mogen we de Bruidegom verklaren als Christus en de bruid als Zijn Kerk. De vrienden van de Bruidegom en de speelmaagden van de bruid kunnen we ook geestelijk duiden.

Maar als we de 'dochteren van Jeruzalem' uit de lijdensgeschiedenis (Luk. 23) op dezelfde wijze gaan duiden als in het Hooglied, zijn we aan het 'vergeestelijken'. Het is wat anders dat we geestelijke lessen mogen delven uit Gods Woord. Wie zou betwisten dat de geschiedenis van Boaz en Ruth ná het eerste doel om Gods hand in de heilsgeschiedenis te tekenen, veel onderwijs geeft over het leven der genade? Zoals God Zijn volk Israël uit Egypte verlost, zo haalt de Heere zondeslaven uit het diensthuis. Het is niet te ontkennen

dat de ene prediker hierin wat verder gaat dan de ander. Dat is alle eeuwen door zo geweest en enige vrijheid mag er wel zijn. Tegelijk moet duidelijk zijn dat we zorgvuldig omgaan met de verschillende stoffen uit Gods heilig Woord.

Typen van Christus

Wanneer mogen we spreken van 'typen van Christus'? De vraagsteller doelt op het spreken over de Middelaar bij het lezen van het Oude Testament. Sommige theologen hebben als voorwaarde gesteld dat de Bijbel zélf een aanwijzing daartoe moet geven. Van Jona lezen we bijvoorbeeld in het Nieuwe Testament: 'Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde' (Matth. 12:40). En enkele verzen verder (vs. 42) komt koning Sálomo voor het voetlicht: 'en zie, meer dan Sálomo is hier'. Het laatste voorbeeld geeft grond onder de voeten om te spreken van de 'meerdere Sálomo'.

Toch zijn er meer 'typen' van de Zaligmaker aan te wijzen. Ook personen die het Nieuwe Testament niet nadrukkelijk aanwijst, kunnen we beschouwen als typen van Christus. Voorwaarde is dan wel dat er duidelijke lijnen getrokken kunnen worden van de Persoon of het werk van Christus naar een persoon uit het Oude Testament. We kunnen dan denken aan de gehoorzame gang van Izak naar de offerplaats op Moria en aan de borgstelling van Juda voor Benjamin. Net als bij de 'geestelijke' lessen is ook hier enige variatie mogelijk. Het is bekend dat de grote reformator Calvijn (1509-1564) zo bang was voor de middeleeuwse allegorese dat hij heel voorzichtig was met het trekken van lijnen. In zijn uitleg over de geschiedenissen van Jozef ontbreken de aanduidingen van Jozef als type van Christus. Maar zijn vroege tijdgenoot Luther (1483-1546) wilde in elke tekst van het Oude Testament Christus ontdekken...

Graag verwijzen we voor meer informatie over deze (en soortgelijke vragen) naar een mooi boek van onze oud-docent en rector, ds. A. Moerkerken. In 'Zin en mening, een bezinning op de uitleg van de Heilige Schrift' wordt ook aandacht gegeven aan de geschiedenis van de exegese van Gods Woord.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.